

CAPUT XI.

De aeternitate Dei.

1. Constat ex dictis capite praecedenti, Deum esse aeternum, & aeternitatem illi soli proprie competere; sicut enim tempus motum, ita aeternitas perfectam immutabilitatem consequitur. Unde Fulgentius de fide ad Petrum cap. 7. *Firmiter crede, & nullatenus dubites, Deum sicut immutabilem, ita solum verè aeternum esse.* In hujus rei typum Ezechiel videt thronum Dei, non in firmamento, vel sub firmamento, sed super firmamentum, ex cuius uniformi motu omne tempus originem habet; ut per hoc significaretur, Deum ratione sua aeternitatis esse supra omnia tempora, & ante omnia tempora, subindeque principio & fine carere. Quare egregie Tertullianus lib. 1. contra Marcionem: *Viva & germana divinitas, nec de novitate, nec de vetustate, sed de sua veritate censetur: Deus si est vetus, non erit; si est novus, non fuit: novitas initium testificatur, vetustas finem comminatur: Deus autem tam alienus*

TRACTATUS III.

DE VISIONE DEI.

1. **U**ATUOR præcipue in visione Dei consideranda sunt, nimurum ejus impossibilitas per vires naturæ, & possibilis per auxilium gratia. Duo principia ad illam concurrentia, species scilicet & lumen gloriae. Objecta ad quæ terminatur, & mensura quæ ejus duratio mensuratur. De his in hoc tractatu breviter agendum est. Ascendamus ergo cum Moysi in montem Dei Horeb, & videamus visionem hanc magnam, quæ, ut ait Augustinus, *concupisci potest, desiderari potest, verbis explicari non potest.* Dicamus cum Sponza in Canticis: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes in meridie.* Nam hic pascis (inquit Bernardus serm. 33. in Cant.) *Sed non in saturitate.* Nec cubare licet, sed stare & vigilare oportet, propter timores nocturnos. Henec clara lux, nec plena refectio, nec mansio tuta, & ideo indica mihi, ubi cubes in meridie. *Vultum tuum Domine requiro.* *Vultus tuus meridies.* Meridies clara tui & intuitiva visio. O verè meridies, plenitudo fervoris & lucis, solis statio, umbrarum exterminatio, desiccatio paludum, factorum depulso! O perenne solstitium, quando jam non inclinabitur dies! O lumen meridianum! O vernalis tempestas! O autumnalis ubertas! & ne me quid prateriisse videar, o quies & feratio hyemalis!

CAPUT I.

De impossibilitate visionis beatifica per vires naturæ, & possibilite ejus per auxilium gratia.

1. **D**ico primò, nullam naturam vel substantiam intellectualem creatam, vel creatibilem, posse connaturaliter, seu ex viribus propriis, videre Deum, ut est in se. Constat ex Scriptura, nam 1. ad Timoth. 6. Deus dicitur inhabitare lucem inaccessibilem: quæ verba absolute prolati satis indicant, quod Deus, ob summam suam elevationem, est invisibilis & inaccessibilis cuicunque creature, & quod nulli extraneo à Deo, per se & propriis viribus, patere potest & esse manifesta lux increata divinitatis, hoc est essentia Dei. Unde Isaiae 6. dicitur: *Vidi Dominum sedentem in solio excelso,* quasi transcendentem proportionem & vires cujusvis intellectus creati, quantumcumque elevati. Et Dionysius cap. 1. de divin. nomin. tribuit elevationi supra naturam, quod mentes angelicæ Deum videant, & ait, *ea constanter & immobiliter ad illucientem sibi radium attollit, & congruo permisarum sibi illuminationum amore, velut in altum pennis sublevari.* Demum Augustinus lib. 11. de civit. cap. 2. sic discutit: *Quamvis non omnis beata esse possit creatura neque enim hoc munus adipiscuntur fera, saxa, ligna &c. ea tamen que potest, non ex seipso potest, quia ex nihilo creata est, sed ex illo à quo creata est.* Cum ergo repugnet dari aliquam creaturam,

creaturam, quæ non sit ex nihilo, manifestum est, juxta Augustini doctrinam, nullam possedere, quæ sit naturaliter beata, subindeque quæ Deum, ut in se est, connaturaliter videat.

2. Ratio etiam id suadet, nam ut discutit D. Thomas 3. contra Gent. cap. 52. Quod est proprium alicui naturæ superiori, non potest competere naturæ inferiori, nisi ex elevatione & subordinatione ad ipsam; sicut aqua non potest esse calida, nisi per actionem ignis in illam: Sed videre Deum, ut est in se, est proprium Deo: Ergo non potest alicui creaturæ competere, nisi ex actione Dei elevantis ad tam sublimem & divinam operationem. Minor probatur: Operari secundum propriam formam, est proprium cuiuslibet operantis, ut patet in igne, & aliis agentibus: At videre Deum ut est in se, est operari per divinam essentiam, tanquam per formam seu speciem intelligibilem, cum ad illam visionem impossibilis sit, vel saltem inutilis quæcumque alia species distincta ab essentia divina, ut infra patet: Ergo est proprium Deo.

3. Aliam assignat rationem hic quest. 12. art. 2. quæ potest sub hac forma proponi: Substantia seu natura intelligens, & objectum connaturaliter & quidditativè intellectum, debent convenire in eodem gradu immaterialitatis: Sed nulla substantia vel natura creata, vel creabilis, potest convenire cum Deo in gradu immaterialitatis: Ergo non potest illum videre connaturaliter. Minor patet, immaterialitas enim divina est per depurationem nemus à materia physica, quæ est pars compositi materialis, sed etiam à materia metaphysica, quæ in potentialitate consistit; repugnat autem creaturæ exclusio omnis potentialitatis, sicut & omnis compositionis. Minor autem, in qua est difficultas, probatur inductione. Tres tantum dantur gradus immaterialitatis: Primus est anima rationalis, quæ est immaterialis & incorporea quoad substantiam, sed non quoad modum, cum sit forma corporis, & ab illo quoad suas operationes dependeat. Secundus est naturæ angelicæ, quæ est à materia & corpore independens, & habet esse per se subsistens, habet tamen esse, ab essentia & natura distinctum. Tertius & supremus est naturæ divina, quæ est summa esse, & actus purus, omnemque potentialitatem & compositionem excludit. Debet ergo servari proportio inter naturam intelligentem, & objectum connaturaliter cognitum, quantum ad tres illos gradus immaterialitatis; ita ut natura quæ est in gradu infimo immaterialitatis, non possit connaturaliter & ex viribus propriis cognoscere illam quæ est in gradu superiori, nec illa quæ est in gradu superiori, eam quæ est in gradu supremo. Ex quo manifestè colligitur, quod si improportionis seu excessus in immaterialitate, qui reperitur inter animam rationalem & naturam angelicam, impedit quominus anima possit naturaliter videre Angelum, à fortiori ille excessus, & illa improportionis, quæ est inter essentiam divinam, & intellectum humanum, vel angelicum, impedit quod homo vel Angelus possit naturaliter videre Deum.

4. Objicies primò contra hanc rationem: Angelus inferior connaturaliter cognoscit superiorem, & tamen est inferioris immaterialitatis ad ipsum. Item anima separata, licet sit inferioris immaterialitatis ad Angelum, potest tamen connaturaliter ipsum cognoscere. Demum intellectus creatus, lumine glorie perfusus, non est ejusdem immaterialitatis cum Deo, cum non sit, sicut

Deus, actus purus, & tamen videt Deum ut est in se, connaturaliter, cum tale lumen sit participatio divina intellectualitatis, quæ habet divinam essentiam pro objecto sibi omnino connaturali: Ergo inter naturam intelligentem & objectum connaturaliter cognitum, non requirit semper convenientia in gradu immaterialitatis, & sic ruit præcipuum nostræ conclusionis fundamentum.

5. Ad primam instantiam respondeo distinguendo Antecedens: Angelus inferior connaturaliter cognoscit superiorem, & tamen est inferioris immaterialitatis ad ipsum, specificè concedo Antecedens: genericè, quoad gradum, nego Antecedens, & ejus consequentiam. Itaque omnes Angeli convenient in gradu immaterialitatis, quia omnes sunt expertes compositionis ex materia & forma, etiæ intra istum gradum unus Angelus sit alio perfectior; primumque sufficit, ut unus alium connaturaliter & quidditativè cognoscat.

6. Ad secundam nego similiter Antecedens,

nam ut docet Bannez 1.p. quest. 89.art.1. dubio 2.

modus cognoscendi animæ separata, per species infusas, non est illi connaturalis, sed præternaturalis; ac proinde cognoscere quidditativè Angelos, non est illi connaturale.

7. Ad tertiam dicendum quod cum visio beatæ

non procedat ab intellectu nostro, etiam lumine

gloria perfuso, juxta exigentiam nostræ naturæ,

sed supra illam, falsum est quod intellectus illu-

stratus lumine gloriae, omnino connaturaliter vi-

deat Deum; ad omnimodam enim connaturalita-

tem principij eliciti alicujus operationis, cum

tali operatione, non sufficit quod hæc operatio,

utcumque illi dñeatur, vel quod utcumque in

eam influat, sed requiritur quod hæc procedat ab

illo juxta exigentiam suæ naturæ. Unde D.Thomas 3.p. quest. 9. art.4. expresse docet, visionem

beatam soli intellectui divino esse omnino conna-

aturaliter.

8. Objicies secundò: Potest Deus de potentia

absoluta facere intellectum creatum, & quivalen-

tem conflato ex intellectu & lumine gloriae, cum

illud sit finitæ & limitata virtutis, & quilibet

finito dato, possit Deus aliud perfectius, & con-

sequenter æquivalens, producere: Sed tali intel-

lectui, ratione sui est debita & connaturalis vi-

sio beatifica: Ergo potest Deus, saltem de poten-

tia absoluta, producere intellectum, qui conna-

aturaliter videat Deum.

9. Respondeo negando Majorem, nam conflatum

ex intellectu & intellectione actuali, limitatum

& finitum est, & tamen implicat quod Deus pro-

ducatur intellectum, ratione sui, absque intellectione

à seipso distincta, percipientem objectum. Item

conflatum ex intellectu creato, & lumine prophe-

tico, est finitæ & limitata perfectionis, & tamen

nequit intellectus creatus, qui naturali suâ

vi illi æquivalat; alioquin dari posset creatura,

qui naturaliter, & seclusa Dei revelatione, fu-

tura contingens & libera præscribet, quod re-

puget Scripturæ & SS. Patribus, afferentibus

præscientiam futurorum esse certissimum ac præci-

pum divinitatis argumentum.

10. Ex dictis colligitur, implicare contradic-

tionem, creari substantiam completam quæ sit super-

naturalis. Implicat enim substantia creata, cuius

intellectui sit connaturalis visio beatifica: At si

est possibilis substantia creata supernaturalis,

illius intellectui est connaturaliter debita visio

beatifica: Ergo implicat contradictionem, talem

substantiam creari à Deo. Major constat ex supra-

dictis,

dicitur, Minor probatur ex eo quod talis substantia esset proportionata ad videndum Deum: Ergo visio Dei esset ejus intellectui naturaliter debita:

11. Confirmatur: Si daretur substantia creata supernaturalis, cui visio beatifica esset connaturalis, lumen gloriae quod est unum ex principiis ad illam requisitis, deberet tali substantiae esse connaturaliter debitum: Sed hoc repugnat: Ergo & illud. Major constat, Minor probatur ex D. Thoma h[ic] art. 5. ad 3. ubi sic ait: *Dispositio ad formam ignis, non potest esse naturalis, nisi habenti formam ignis: unde lumen gloriae non potest esse naturale creature, nisi creatura efficit natura divina, quod est impossibile.* Ex quibus verbis haec potest formati ratio: Implicat quod ultima dispositio ad aliquam formam, sit connaturalis nisi habentem formam: Sed lumen gloriae est ultima dispositio ad essentiam divinam, ut est forma intelligibilis: Ergo implicat quod sit connaturale, nisi illi cui est naturale habere talem formam, scilicet Deo.

12. Confirmatur amplius: Si lumen gloriae esset connaturaliter debitum tali substantiae supernaturale, non esset supernaturale absolute & simpliciter: Sed hoc dici nequit: Ergo nec illud. Sequela Majoris probatur: De ratione entis absolute & simpliciter supernaturalis, est quod excedat exigentiam omnis naturae creatae & creabilis: At si lumen gloriae esset connaturaliter debitum substantiae supernaturali a Deo creabili, non excederet exigentiam totius naturae creabilis: Ergo non esset absolute & simpliciter supernaturalis. Minor patet, Major vero sic ostenditur. Si ad hoc ut aliquid esset absolute & simpliciter supernaturalis, sufficeret excedere exigentiam alicuius naturae, & non requireretur quod excederet exigentiam omnis naturae creatae & creabilis, sequeretur species debitas Angelo superiori, esse supernaturales absolute & simpliciter, cum sint supra exigentiam Angeli inferioris: Consequens est falsum: Ergo &c.

13. Objicies primò: Omne accidentis dicit ordinem ad aliquod subjectum sibi connaturale: At subjectum connaturale luminis gloriae, & aliorum accidentium ordinis supernaturalis, non potest esse aliud, quam substantia supernaturalis creata: Ergo illa est possibilis. Minor probatur: Accidentia supernaturalia, ut charitas, lumen gloriae, & similia, non respiciunt aliquam substantiam creatam ordinis naturalis, tanquam proprium & connaturale subjectum; cum inter potentiam & actum, perfectivum & perfectibile, debeat esse proportio; neque substantiam increatam Dei, cum illa sit actus purus, & incapax recipiendi accidentia: Ergo illa accidentia non possunt habere aliud subjectum sibi connaturale, quam substantiam creatam ordinis supernaturalis.

14. Respondeo negando Majorem, licet enim omne accidentis dicat ordinem ad aliquod subjectum, non tamen essentialiter respicit aliquod subjectum sibi connaturale, ut constat in accidentibus quae educuntur ex potentia violenta subjecti, vel quae introducuntur per artem. Unde in rebus creatis triclicem potentiam receptivam distinguere solent Philosophi; unam naturalem, in qua recipiuntur accidentia connaturalia subjecto; alteram violentiam, in qua subjectantur accidentia contraria, & repugnantia illius naturae, sicut se habet calor respectu aquae; aliam denique obedientialem, quae quodlibet agens subditur Deo ad recipiendas formas ordinis supernaturalis. Accidentia ergo super-

naturalia respiciunt substantiam seu potentiam naturalem, non ut naturalis est, sed ut obedientialis, & subdita Deo, seu capax recipiendi influxum agentis supernaturalis.

15. Objicies secundò: Non minus substantia Dei participabilis est in ordine supernaturali, quam ejus sapientia: Ergo sicut datur sapientia creata, supernaturalis & infusa; ita datur vel saltem possibilis est, substantia creata supernaturalis.

16. Respondeo distinguendo Antecedens: Non minus substantia Dei participabilis est in ordine supernaturali, participatione accidentalis, quam ejus sapientia, concedo Antecedens: participatione substanciali, nego Antecedens, & ejus consequentiam. Sicut ergo sapientia supernaturalis creata, participat rationem sapientiae divinæ, quæ est substantia, licet non participet modum essendi substancialiter: ita gratia sanctificans est participatio substancialis Dei, sed accidentalis, *Id enim quod substancialiter est in Deo, accidentaliter fit in anima*, inquit S. Doctor 1.2. quæst. 110. art. 2. ad 2. Unde illa non est substantia, sed accidens, pertinens ad genus qualitatis.

17. Dico secundò, intellectum cratum, humanum, vel angelicum, posse supernaturaliter elevari ad videndum Deum ut est in se. Conclusio est certa de fide, definita in Florentino in litteris sanctæ unionis, ubi dicitur, *animas plenè purgatas intueri Deum clare trinum & unum, ut est in se.* Quibus verbis proscriptus error Armenorum, qui dicebant homines beatificari in quadam claritate & fulgore Dei, non tamen ad ejus substantię visionem pervenire: quod etiam assertant aliqui quorum meminit D. Gregor. 18. moral. cap. 18.

18. Cum autem visionis beatifica possibilis sit supernaturalis, non potest nostra conclusio ratione naturali & evidenti demonstrari, potest tamen dupli congruentia D. Thomæ h[ic] art. 1. probabilitate suaderi. Prima est: Homo per Dei gratiam potest suam beatitudinem adipisci, alias pejoris est conditionis ceteris creaturis, quarum unaquaque potest ad suum finem & beatitudinem pertingere: Sed hominis beatitudo in visione Dei, prout est in seipso, consistit, iuxta communiorum & veriorum sententiam; vel in actu voluntatis, qui visionem Dei, prout est in seipso, supponit: Ergo talis visio possibilis est. Major constat, Minor probatur. Suprema felicitas hominis consistit in perfectissima coniunctione cum suo primo principio & ultimo fine: Sed talis coniunctione fit per visionem Dei, vel per actum voluntatis illam supponens, cum unum ex illis sit suprema hominis operatio: Ergo in aliquo illorum suprema hominis felicitas est constituta.

19. Secunda congruentia D. Thomæ in hunc modum formatur: Visus effectibus naturalibus, homo desiderat causam videre: Ergo visus effectibus Dei, illum prout est in seipso videre appetit: Sed appetitus naturalis hominis nequit frustrari: Ergo visio Dei, prout est in seipso, homini supernaturaliter adjuto possibilis est. Hanc rationem innuit D. Augustinus lib. 4. contra Julian. cap. 5. ubi sic ait: *Naturali instinctu beati esse non vellimus, nisi esse possemus.*

20. Objicies primò: Deus in Scriptura dicitur invisibilis, & à nullo hominum videri posse; dicitur etiam habitare lucem inaccessibilim: Ergo nullus intellectus creatus potest ipsum videre ut est in se, & ad ejus lucem infinitam accedere.

21. Sed facile respondeatur, quod quando Deus in scriptura dicitur invisibilis, & à nullo hominum

posse

posse videri, hoc debet intelligi, vel de visione corporea, vel de intellectuali, per vires naturæ habita, vel de comprehensiva, vel denique de visione quæ habeatur in hac vita mortali. Ut vero dicatur inaccessibilis, suffici quod nulla creatura possit per vires naturales ad illum accedere, quamvis Deus possit accessum ad se illi dare, sequi illi visibilem facere, per auxilium sue omnipotencie; sicut civitas non desineret dici absolute inaccessibilis, si non nisi ipsa volente & juvante, nullus posset ad eam accedere. Unde egregie Anselmus: *Deus inaccessibilis cum sit nostris viribus, accedit ad illum suis munib[us].*

22. Objicies secundò: Chrysostomus homil. 14. in Joan. explicans illud Joan. 1. *Deum nemo vidit unquam*, subiungit: *Nam id quod est Deus, non modo Propheta non viderunt, sed nec Angeli, nec Archangeli &c.* Quibus verbis videtur denegare Angelis beatis claram Dei visionem. Unde de illis dicitur 2. Petri 1. *In quem desiderant Angeli prospicere.*

23. Respondeo cum D. Thomæ h[ic] art. 1. ad 1. Chrysostomum solum denegasse Angelis beatis comprehensivam Dei cognitionem, non vero intuitivam & quidditativam; disputabat enim contra Anomeos, qui assertabant Deum ab intellectu creato comprehendendi posse. Nec valet quod in contrarium opponit Vafquez, nempe verisimile non esse, illos haereticos adeo fuisse stolidos ac infanos, ut comprehensivam Dei cognitionem sibi arrogarent. Nam revera illos ad hanc perversam insaniam, constat ex Theodore lib. 4. h[ic] art. fabul. cap. 3. ex Hieronymo in cap. 11. Matth. & ex Socrate lib. 1. hyfr. cap. 7. De quo vide Baroniū anno 366. Unde ipsem Chrysostomus illos pafsim stolidos & amentes vocat, & homil. 69. ad populum, possibiliter & existentiam visionis claræ & intuitivæ Dei aperte docet, ait enim, Beatos. Regem ipsum intueri, non per introitum, non per anigma, non per speculum, sed facie ad faciem.

24. Ad illud vero quod 2. Petri 1. de Angelis beatis dicitur; nempe quod desiderant in Deum prospicere; respondeo, fruitionem beatificam, quæ gaudent Angeli beati, vocari desiderium, ut indicetur eam nullum generate fastidium, sed continuam delectationem & gaudium, ut egregie explicat D. Gregorius lib. 18. moral. cap. 29. his verbis: *Desiderant sine labore, quia desiderium satietas comitatur, & satiantur sine fastidio, quia ipsa satietas ex desiderio semper acceditur.* Sic quoque & nos erimus, quando ad ipsam fontem vita venerimur: erit nobis delectabiliter impressa suis simul atque satietas, sed longè aberit ab hac siti necessitas, longè à satietate fastidium, quia & sicuties satiabitur, & satietati sitiemus.

25. Objicies tertio: Plus distat Deus ab intellectu creato, quam Angelus ab oculo corporeo: Sed ob hanc distantiam oculus corporeus non potest elevari ad videndum Angelum: Ergo à fortiori nec intellectus creatus ad videndum Deum.

26. Responderet S. Thomas in 4. sent. dist. 49. qu. 3. art. 1. ad 7. plus quidem distare quoad entitatem, nō autem quoad proportionem habitudinis potentiae ad objectum; Angelus enim non continetur intra objectum specificativum visus corporei, quod est lucidum vel coloratum; Deus vero clare visus continetur sub objecto specificativo intellectus creatus, quod est ens in quantum ens, ut docetur in Metaphysica.

27. Dices, quaelibet potentia potest naturaliter

ferri in id omne quod continetur sub ejus objecto specificativo, oculus enim potest naturaliter videre omnes colores, & auditus percipere omnes sonos: Ergo si Deus clare visus contingatur intra objectum specificativum intellectus creatus, ille poterit non solum ex elevatione Dei, sed etiam connaturaliter, videre Deum ut in se est.

28. Respondeo distinguendo Antecedens: Potentia potest naturaliter ferri in id omne quod continetur sub ejus objecto specificativo, proportionato, concedo Antecedens: improportionato, nego Antecedens, & ejus consequentiam. Deus enim clare visus, licet contingatur intra objectum specificativum intellectus humani, quod, ut diximus est ens in quantum ens, non continetur tamen sub ejus objecto connaturali & proportionato, quod est ens cognoscibile per conversionem ad phantasmatum; ideoque ut videat Deum ut est in se, debet elevari à Deo, & per lumen gloriae confortari. Solutio est D. Thomæ 3. contra Gent. cap. 54. ubi statim initio capituli, simile argumentum sibi opponit, cui sic respondeat: *Divina substantia non sic est extra facultatem intellectus creatus quasi aliquid omnino extraneum ab ipso, sicut est sonus à visa, vel substantia immaterialis a sensu (nam ipsa divina substantia est primam intelligibile, & totius intellectualis cognitionis principium) sed est extra facultatem intellectus creatus, sicut excedens virtutem ejus, sicut excellentia sensibilia sunt extra facultatem sensuum: indiget igitur confortari intellectus creatus aliquo divino lumine, ad hoc quod divinam essentiam videre possit.*

29. Ex dictis colligitur primò oculum corporis non posse elevari ad videndum Deum, cum Deus clare visus sit omnino extra objectum non solum proportionatum, sed etiam specificativum potentiae visiva, vel sensitiva, quod est ens materiale vel corporeum, & nulla potentia facie possit extra latitudinem sui objecti specificativi: alioquin feretur extra propriam speciem & quiditatem, quod implicat.

30. Confirmatur: Deus ut in se est, magis distat ab omnibus objectis sensibilibus, quam unum objectum sensibile ab alio, v. g. quam sonus à colore: Sed implicat sonum videri ab oculo corporeo: Ergo & Deum. Neque obstat quod ignis inferni elevetur à Deo ad torquendos Dæmones, & animas rationales, quæ sunt entia pure spiritualia. Elevatur enim ut purum instrumentum, quod ferri potest extra objectum specificativum, modo illud in quod agit contingatur intra objectum principalis agentis, in cuius virtute operatur: potentia autem videns Deum, utpote vitalis, debet agere ut causa principalis, quæ extra proprium specificativum ferri nequit.

31. Colligitur secundò, non dari in homine appetitum innatum ad claram Dei visionem; nam appetitus innatus est pondus quoddam naturæ in bonum quoddam sibi connaturaliter debitum, & propriis viribus affectabile: At in homine non datur pondus naturæ, sed duntaxat potentia obedientialis, ad claram Dei visionem; cum illa non sit connaturaliter illi debita, nec consequibilis viribus naturæ, sed superexcedens & improportionata, ut in prima conclusione ostendimus: Ergo non datur in homine appetitus innatus ad illam.

32. Nec valet quod ait quidam Recentior in sua Theologia mentis & cordis pagina 181. intellectum humanum posse dupliciter considerari, nempe secundum rationem specificam, & secundum rationem communem intellectus ut sic, prout